

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 15 grudnia 2017 roku

Sąd Rejonowy w Gliwicach rozstrzygał sprawę A. H. o sygnaturze akt III K 492/17 w przedmiocie wyroku łącznego. Sprawa ta została wszczęta zarówno z urzędu, z sygnalizacji jednostki penitencjarnej, jak i na wniosek skazanego.

Sąd Rejonowy w Gliwicach przyjął, że A. H. był skazany następującymi wyrokami:

I. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 31 października 2003 roku w sprawie o sygn. akt III K 298/03, utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 30 czerwca 2004 roku w sprawie o sygn akt VI Ka 75/04 za przestępstwo z art. 280 § 1 kk i art. 275 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk popełnione w dniu 12 września 2002 roku na karę 2 (dwóch) lat i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności i karę grzywny w wymiarze 30 (trzydziestu) stawek dziennych po 10 (dziesięciu) złotych; skazany wykonał karę pozbawienia wolności, grzywna objęta wyrokiem łącznym w sprawie II K 134/13,

II. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 25 listopada 2003 roku w sprawie o sygn. akt III K 14/03 za przestępstwo z art. 157 § 1 kk popełnione w dniu 02 października 2002 roku na karę 1 (jednego) roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 (trzech) lat próby i karę grzywny w wymiarze 20 (dwudziestu) stawek dziennych po 10 (dziesięciu) złotych; grzywna objęta wyrokiem łącznym w sprawie II K 134/13,

III. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 14 lipca 2008 roku w sprawie o sygn. akt III K 1241/05 za przestępstwo z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 282 kk popełnione w dniu 17 listopada 2004r. na karę 1 (jednego) roku i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności i karę grzywny w wymiarze 40 (czterdziestu) stawek dziennych po 10 (dziesięć) złotych za przestępstwo z art. 191 § 1 kk i art. 157 § 1 kk przy zast. art. 11 § 2 kk popełnione w dniu 30 listopada 2004 roku na karę 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienia wolności, przy czym kary jednostkowe połączono i orzeczono karę łączną 1 (jednego) roku i 8 (ośmiu) miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 (pięciu) lat próby; postanowieniem z dnia 16 września 2011 roku zarządzono wykonanie warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności; skazany wykonał karę pozbawienia wolności; grzywna objęta wyrokiem łącznym w sprawie II K 134/13,

IV. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 30 marca 2009 roku w sprawie o sygn. akt III K 1381/08 za przestępstwo z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk popełnione 30 marca 2007 roku na karę 1 (jednego) roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 (pięciu) lat próby i karę grzywny w wymiarze 50 (pięćdziesięciu) stawek dziennych po 30 (trzydzieści) złotych; grzywna objęta wyrokiem łącznym w sprawie II K 134/13,

V. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 03 grudnia 2009 roku w sprawie o sygn. akt III K 97/08 za przestępstwo z art. 278 § 1 kk popełnione w dniu 11 kwietnia 2005 roku na karę 1 (jednego) roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 (pięciu) lat próby i karę grzywny w wymiarze 40 (czterdziestu) stawek dziennych po 20 (dwadzieścia) złotych; postanowieniem z dnia 26 czerwca 2013 roku zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności; grzywna objęta wyrokiem łącznym w sprawie II K 134/13; postanowieniem z dnia 09 listopada 2013 roku zamieniono karę pozbawienia wolności na karę aresztu; skazany nie wykonał kary aresztu,

VI. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 13 stycznia 2011 roku w sprawie o sygn. akt III K 1587/10 za przestępstwo z art. 209 § 1 kk popełnione od stycznia 2004 roku do 25 marca 2010 roku na karę 1 (jednego) roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 (czterech) lat próby; postanowieniem z dnia 24 stycznia 2012 roku zarządzono wykonanie warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności; skazany wykonał kare pozbawienia wolności,

VII. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 12 maja 2011 roku w sprawie o sygn. akt III K 345/10 za przestępstwo z art. 158 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk i art. 57a § 1 kk popełnione w dniu 26 lipca 2009 roku na karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 (pięciu) lat próby i karę grzywny w wymiarze 50 (pięćdziesięciu) stawek dziennych po 10 (dziesięciu) złotych; postanowieniem z dnia 14 września 2015 roku zarządono wykonanie kary pozbawienia wolności; skazany nie wykonał kary pozbawienia wolności,

VIII. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 14 listopada 2011 roku w sprawie o sygn. akt III K 1141/11 za przestępstwo z art. 209 § 1 kk popełnione od 26 marca 2010 roku do 16 czerwca 2011 roku na karę 1 (jednego) roku i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 (pięciu) lat próby; postanowieniem z dnia 29 czerwca 2013 roku zarządono wykonanie kary pozbawienia wolności; skazany nie wykonał kary pozbawienia wolności,

IX. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 02 listopada 2012 roku w sprawie o sygn. akt III K 1162/12 za przestępstwo z art. 209 § 1 kk popełnione od 16 czerwca 2011 roku do czerwca 2012 roku na karę 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienie wolności; skazany wykonał karę pozbawienia wolności,

przy czym kary grzywny orzeczone wyrokami wskazanymi w punkcie I-V części wstępnej wyroku łącznego połączono w punkcie 1 oraz 2 wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 03 lipca 2013 roku w o sygn. III K 134/13,

X. Sądu Rejonowego w Zabrze z dnia 25 lipca 2013 roku w sprawie o sygn. akt II K 1287/12 za przestępstwo z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 12 kk i art. 64 § 1 kk popełnione w dniu 26 maja 2007 roku na karę 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 (pięciu) lat próby,

XI. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 18 października 2013 roku w sprawie o sygn. akt III K 767/13, utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 28 marca 2014 roku w sprawie o sygn. akt VI Ka 1279/13 za przestępstwo z art. 209 § 1 kk popełnione w okresie od 12 lipca 2012 roku do 13 stycznia 2013 roku na karę 7 (siedmiu) miesięcy pozbawienia wolności, skazany nie wykonał kary pozbawienia wolności,

przy czym kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami wskazanymi w punkcie IV i X części wstępnej wyroku łącznego połączono w punkcie 1 wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Zabrze z dnia 28 kwietnia 2014 roku w o sygn. II K 23/14,

XII. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 18 października 2013 roku w sprawie o sygn. akt IX K 577/11, utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 10 czerwca 2014 roku w sprawie o sygn. akt VI Ka 50/14

- za przestępstwo z art. 191 § 1 kk i art. 13 § 1 kk w zw. z art. 191 § 1 kk przy zast. art. 11 § 2 kk i art. 64 § 1 kk popełnione w dniu 02 grudnia 2006 roku na karę 1 (jednego) roku i 2 (dwóch) miesięcy pozbawienia wolności,

- za przestępstwo z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 282 kk przy zast. art. 64 § 1 kk popełnione w dniu 02 grudnia 2006 roku na karę 1 (jednego) roku i 2 (dwóch) miesięcy pozbawienia wolności,

które to kary następnie połączono i wymierzono karę łączną 1 (jednego) roku i 4 (czterech) miesięcy pozbawienia wolności, skazany nie wykonał kary pozbawienia wolności,

XIII. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 11 lutego 2014 roku w sprawie o sygn. akt III K 1228//12, utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 01 sierpnia 2014 roku wydanym w sprawie o sygn. akt VI Ka 319/14 za przestępstwo z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 12 kk i z art. 64 § 1 kk popełnione w dnia 12-19 maja 2012 roku na karę 1 (jednego) roku i 3 (trzech) miesięcy pozbawienia wolności, skazany nie wykonał kary pozbawienia wolności,

XIV. Sądu Rejonowego w Raciborzu z dnia 19 maja 2015 roku w sprawie o sygn. akt II K 883/14 za przestępstwo z art. 278 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk popełnione w dniu 16 października 2013 roku na karę 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienia wolności; skazany nie wykonał kary pozbawienia wolności,

przy czym kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami wskazanymi w punkcie XI-XIV części wstępnej wyroku łącznego połączono w punkcie 1 wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Raciborzu z dnia 16 marca 2016 roku w o sygn. II K 386/15,

XV. Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 15 listopada 2016 roku w sprawie o sygn. akt IX K 150/13 za:

- przestępstwo z art. 279 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk popełnione w dniu 03 czerwca 2012 roku na karę 1 (jednego) roku i 4 (czterech) miesięcy pozbawienia wolności,
- przestępstwo z art. 278 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk popełnione w dniu 05 października 2012 roku na karę 1 (jednego) roku pozbawienia wolności,

które to kary następnie połączono i wymierzono karę łączną 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności, skazany nie wykonał kary pozbawienia wolności.

Sąd Rejonowy w Gliwicach wyrokiem łącznym z dnia 12 września 2017 roku orzekł następująco:

1. na podstawie art. 85 § 1 i 2 kk oraz art. 86 § 1 kk połączył skazanemu A. H.:

- jednostkową karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 12 maja 2011 roku wydanym w sprawie o sygn. akt III K 345/10,
- jednostkową karę 1 (jednego) roku i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 14 listopada 2011 roku wydanym w sprawie o sygn. akt III K 1141/11,
- jednostkową karę 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 02 listopada 2012 roku wydanym w sprawie o sygn. akt III K 1162/12,
- jednostkową karę 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Zabrze z dnia 25 lipca 2013 roku wydanym w sprawie o sygn. akt II K 1287/12,
- łączną karę 3 (trzech) lat i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w Raciborzu z dnia 16 marca 2016 roku wydanym w sprawie II K 386/15,
- łączną karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 15 listopada 2016 roku w sprawie o sygn. akt IX K 150/13

i orzekł karę łączną 8 (ośmiu) lat pozbawienia wolności;

2. na podstawie art. 577 kpk na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył skazanemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności:

- w sprawie III K 1162/12 od dnia 14 stycznia 2013 roku do dnia 14 listopada 2013 roku,
- w sprawie III K 1141/11 od dnia 11 lipca 2016 roku godz. 10:40 do dnia 12 września 2017 roku godz. 10:40,
- w sprawie III K 345/10 w dniu 26 listopada 2009 roku,
- w sprawie II K 386/15 od dnia 03 grudnia 2006 roku do dnia 03 marca 2007 roku;

3. na podstawie art. 85 § 1 i 2 kk oraz art. 86 § 1 i 2 kk połączył skazanemu:

- jednostkową karę grzywny w wymiarze 30 (trzydziestu) stawek dziennych po 10 (dziesięć) złotych orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 31 października 2003 roku wydanym w sprawie III K 298/03,

- jednostkową karę grzywny w wymiarze 20 (dwudziestu) stawek dziennych po 10 (dziesięć) złotych orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 25 listopada 2003 roku wydanym w sprawie III K 14/03,

- jednostkową karę grzywny w wymiarze 40 (czterdziestu) stawek dziennych po 10 (dziesięć) złotych orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 14 lipca 2008 roku wydanym w sprawie III K 1241/05,

- jednostkową karę grzywny w wymiarze 50 (pięćdziesięciu) stawek dziennych po 30 (trzydzieści) złotych każda orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 30 marca 2009 roku wydanym w sprawie III K 1381/08

i orzekł karę łączną grzywny w wymiarze 100 (stu) stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 (dziesięciu) złotych;

4. na podstawie art. 572 kpk umorzył postępowanie w części dotyczącej połączenia jednostkowych oraz łącznych kar pozbawienia wolności orzeczonych w sprawach Sądu Rejonowego w Gliwicach o sygn. III K 298/03, III K 14/03, III K 1241/05, III K 1381/08 oraz III K 1587/10 wobec braku warunków do objęcia tych kar wyrokiem łącznym;

5. na podstawie art. 572 kpk umorzył postępowanie w części dotyczącej połączenia kary aresztu orzeczonej w sprawie Sądu Rejonowego w Gliwicach o sygn. akt III K 97/08 wobec braku warunków do objęcia tej kary wyrokiem łącznym;

6. na podstawie art. 29 ustawy prawo o adwokaturze zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokat K. T. kwotę 146,40 złotych wraz z 23% VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skazanemu z urzędu;

7. na podstawie art. 624 § 1 kpk zwolnił skazanego w całości od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych związanych z wydaniem wyroku łącznego.

Od wyroku tego apelację wywiódł zarówno prokurator, jak i obrońca skazanego.

Prokurator zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść skazanego. Wyrokowi zarzucił:

I. obrazę prawa materialnego poprzez niezasadne zastosowanie art. 85 § 1 i 2 kk poprzez połączenie kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokami opisanymi w punktach: VII, VIII, IX, X części wstępnej orzeczenia oraz łącznych kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokiem łącznym w sprawie o sygn. akt II K 386/15 i wyrokiem opisanym w punkcie XV części wstępnej orzeczenia,

II. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść wyroku, a to art. 424 § 1 kpk poprzez zaniechanie dostatecznego wyjaśnienia motywów, którymi kierował się sąd w zakresie łączenia poszczególnych kar, a także sporządzenie uzasadnienia wewnętrznie sprzecznego, jak również sprzecznego z treścią wyroku, co uniemożliwia przeprowadzenie kontroli zasadności podjętej przez sąd decyzji oraz uniemożliwia wykonanie samego wyroku.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji. W uzasadnieniu prokurator zwrócił uwagę m.in. na błędne określenie granic kary łącznej, sprzeczne ustalenia co do tego, czy kara orzeczoną wyrokiem opisanym w punkcie IX części wstępnej wyroku została wykonana (inaczej w wyroku, inaczej w uzasadnieniu), połączenie kary jednostkowej opisanej w punkcie XI części wstępnej wyroku, która była połączona węzłem kary łącznej w sprawie o wyrok łączny o sygn. akt II K 23/14 bez uzasadnienia tej decyzji oraz orzeczenie bezwzględnej łącznej kary pozbawienia wolności m.in. w oparciu o karę pozbawienia wolności orzeczoną z warunkowym zawieszeniem jej wykonania za przestępstwo popełnione przed 8 czerwca 2010 roku (przy czym prokurator mylnie wskazał, że chodzi o karę wymierzoną w sprawie III K 767/13, gdy tymczasem mogło chodzić jedynie o karę orzeczoną w sprawie II K 1287/12, która kara została połączona w punkcie 1 zaskarżonego wyroku) oraz na uzasadnienie innej wysokości kary łącznej grzywny, niż wynikająca z sentencji wyroku i niewskazanie, dlaczego nie połączono grzywny z wyroku opisanego w punkcie V.

Z kolei obrońca skazanego zaskarżył wyrok łączny w zakresie punktu 1 i 3 orzeczenia. Zarzucił wyrokowi mający wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za jego podstawę, który miał

wpływ na treść rozstrzygnięcia, a polegający na pominięciu okoliczności przemawiających za orzeczeniem względem skazanego kar łącznych przy zastosowaniu pełnej absorpcji. W przypadku nieuwzględnienia tego zarzutu, zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu rażąco niewspółmierność orzeczonych wobec skazanego kar łącznych w stosunku do stopnia winy, motywacji i sposobu zachowania się skazanego, jak i do jego właściwości i warunków osobistych poprzez niezastosowanie okoliczności przemawiających za zastosowaniem zasady pełnej absorpcji, to jest przy zastosowaniu wadliwych kryteriów jej wymiaru. Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wymierzenie skazanemu kar łącznych opisanych w punktach 1 i 2 zaskarżonego wyroku z zastosowaniem zasady pełnej absorpcji, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji oraz zasądzenie kosztów obrony z urzędu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wywiedziona przez prokuratora apelacja oraz uchybienie dostrzeżone z urzędu przez sąd odwoławczy musiały odnieść ten skutek, że koniecznym stało się uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania w przedmiocie wyroku łącznego w części dotyczącej grzywien (art. 439 § 1 punkt 8 kpk) oraz przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania w pozostałym zakresie.

Trafny okazał się zarzut uchybienia przez sąd I instancji dyspozycji art. 424 § 1 kpk poprzez zaniechanie przepisowego i prawidłowego wyjaśnienia motywów wydania tej treści wyroku. Faktycznie, uzasadnienie zawiera szereg nieprawidłowości, nieścisłości oraz wręcz błędów, które trafnie wypunktował prokurator, a których w tym miejscu nie trzeba powtarzać. Rzecz jednak w tym, że uchybienia tego rodzaju, jakkolwiek utrudniały merytoryczną kontrolę zaskarżanego wyroku, nie mogły same w sobie stanowić podstawy jego uchylenia. To nie uzasadnienie, lecz treść wyroku podlega weryfikacji przez sąd odwoławczy, przez pryzmat dowodów, które stanowiły podstawę wyrokowania, a pisemne motywy wyroku albo kontrolę tę ułatwiają, albo ją utrudniają, co jednak nie może doprowadzić do skutku kasatoryjnego z uwagi na aktualne brzmienie art. 455a kpk.

Wskazać należy, iż błędy pojawiły się także w części wstępnej wyroku, gdzie w punktach IX, XI i XIV wskazano złe daty popełnienia przestępstw, w punkcie VII wymieniono postanowienie, którym sąd nie zdecydował się zarządzić do wykonania zawieszony kary pozbawienia wolności, nie powołano zaś tego postanowienia, którym następnie karę zarządzono do wykonania, natomiast w punkcie XII wskazano złą wysokość kary pozbawienia wolności orzeczonej za I czyn. Korekta tych błędów nie była możliwa, ponieważ zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu z powodu pozostałych mankamentów, zarówno tych dostrzeżonych przez prokuratora w apelacji, jak i tych podlegających uwzględnieniu z urzędu, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż Sąd Rejonowy w punkcie 3 zaskarżonego wyroku połączył skazanemu A. H. kary grzywny orzeczone wyrokami Sądu Rejonowego w Gliwicach w sprawach o sygnaturach akt: III K 298/03, III K 14/03, III K 1241/05 oraz III K 1381/08. Nie połączył natomiast kary grzywny orzeczonej w sprawie Sądu Rejonowego w Gliwicach o sygn. akt III K 97/08 i nie wskazał dlaczego tak uczynił. Jeśli powodem tego rodzaju rozstrzygnięcia, jak stara się domyślić prokurator, była zamiana kary pozbawienia wolności orzeczonej tymże wyrokiem na karę aresztu, to nie było to posunięcie trafne z uwagi na fakt, że zamiana taka nie powoduje, że grzywna i pozostałe rozstrzygnięcia zawarte w weryfikowanym wyroku nie podlegają wykonaniu. Nie wynika to z treści art. 50 ustawy z dnia 27 września 2013 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, który stał się podstawą wydania postanowienia z dnia 9 listopada 2013 roku. Wobec tego, grzywna orzeczone tymże wyrokiem nadal istnieje i podlega wykonaniu.

Rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego zawarte w punkcie 3 zaskarżonego wyroku dotknięte było jeszcze innego rodzaju nieprawidłowościami. Mianowicie, jak wynika z treści uzasadnienia oraz literalnej treści samego wyroku, sąd I instancji zdecydował się na zastosowanie wobec skazanego przepisów regulujących wyrok łączny obowiązujących od dnia 1 lipca 2015 roku, uznając je za korzystniejsze dla skazanego. Abstrahując od tego, czy była podstawa do stosowania przepisów nowych, wskazać należy, że skoro stosowano przepisy w tym brzmieniu, to niedopuszczalne było łączenie jednostkowych kar grzywny orzeczonych w sprawach o sygn. akt: III K 298/03 oraz III K 14/03, bowiem

kary te zostały już objęte łączną karą grzywny orzeczoną w sprawie o sygn. akt III K 134/13, a co więcej kara ta została wykonana. Łączyć więc można by ewentualnie karę łączną, gdyby nie to, że została ona już wykonana. Analogicznie ocenić należało sytuację z grzywnami orzeczonymi w sprawach o sygn. akt: III K 1241/05, III K 1381/08 i III K 97/08 – również te grzywny jednostkowe zostały objęte wyrokiem łącznym i łączną karą grzywny w sprawie o sygn. akt III K 134/13 i jeśli by myśleć o łączeniu, to jedynie kary łącznej grzywny orzeczonej na podstawie tych trzech grzywien jednostkowych.

Niezależnie od analizy przedstawionej w poprzednim akapicie uznać należało, że nie było podstaw do orzekania na nowo kary łącznej grzywny. Zgodnie z art. 19 ustęp 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, przepisów rozdziału IX ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, chyba że zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy. Innymi słowy, z przepisu tego wynika, że obowiązujące od dnia 1 lipca 2015 roku przepisy rozdziału IX Kodeksu karnego stosuje się tylko wówczas jeżeli doszło do nowego, prawomocnego skazania po dniu 30 czerwca 2015 roku i w związku z tym skazaniem zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej. W niniejszej sprawie, w odniesieniu do kary łącznej grzywny taka sytuacja nie zachodziła. Wobec skazanego grzywny podlegające wykonaniu, a więc i łączeniu orzeczono jedynie w sprawach: III K 298/03, III K 14/03, III K 1241/05, III K 1381/08 i III K 97/08. Wprawdzie wobec A. H. orzeczona została jeszcze jedna grzywna, a mianowicie w sprawie o sygn. akt III K 345/10, ale nie podlegała ona wykonaniu w związku z tym, że jej podstawą był art. 71 § 1 kk, a orzeczona tym samym wyrokiem kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, została następnie zarządzona do wykonania. Nie doszło natomiast do orzeczenia żadnej nowej grzywny wyrokiem, który uprawomocniłby się po dniu 30 czerwca 2015 roku. Jedyne wyrok, jaki zapadł i uprawomocnił się po tej dacie, to wyrok Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 15 listopada 2016 roku w sprawie o sygn. akt IX K 150/13, a wyrokiem tym skazano A. H. jedynie na kary pozbawienia wolności. W konsekwencji nie było podstaw do stosowania nowych regulacji i orzekania na nowo kar łącznych grzywny, bowiem stan faktyczny, który legł u podstaw wydania wyroku łącznego w sprawie o sygnaturze akt III K 134/13 i wymierzenia nim dwóch łącznych kar grzywny nie zmienił się.

Bezsporne zatem być musi, że w zakresie połączenia kar grzywny zachodziła powaga rzeczy osądzonej i nie było podstaw do orzekania kary łącznej grzywny na nowo. Wobec tego konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku co do punktów 3 oraz 7 i na mocy art. 17 § 1 punkt 7 kpk umorzenie postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego, co do kar grzywny orzeczonych w sprawach: III K 298/03, III K 14/03, III K 1241/05, III K 1381/08 i III K 97/08 (opisanych w punktach I – V części wstępnej wyroku). Rozstrzygnięcie o kosztach sądowych za postępowanie pierwszoinstancyjne zawarte w punkcie 7 należało uchylić z tego powodu, że postępowanie w powyższym zakresie umorzono, a w takiej sytuacji koszty te ponosi Skarb Państwa, ale na mocy art. 632 punkt 2 kpk, nie zaś powołanego art. 624 § 1 kpk. Utrzymać w mocy należało natomiast rozstrzygnięcie z punktu 6 zaskarżonego wyroku, jako że obrońcy należało się wynagrodzenie za postępowanie w przedmiocie wyroku łącznego, które częściowo się zakończyło – co do kar grzywny wymienionych wyżej.

W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok należało uchylić i sprawę przekazać sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Powodem tego rozstrzygnięcia stały się błędy w rozstrzygnięciach zawartych w punktach 1, 2, 4 i 5 zaskarżonego wyroku, ich treść oraz brak wnikliwej analizy, który stan prawny należało zastosować wobec skazanego A. H.. Uchybienia te, a zwłaszcza ich zakres oraz reguła *ne peius* wynikająca z treści art. 454 § 1 kpk wykluczały orzekanie reformatoryjne.

Podstawowym zarzutem pod adresem zaskarżonego wyroku jest to, że Sąd Rejonowy uchybił normie z art. 4 § 1 kk. Zasadnie przyjął, pamiętając o treści art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, że wobec kar prawomocnie orzeczonych względem A. H. po dniu 30 czerwca 2015 roku mają zastosowanie przepisy rozdziału IX Kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2015 roku, chyba że przepisy poprzednio obowiązujące byłyby dla skazanego względniejsze. Prawdłowo odczytując reguły związane

z orzekaniem kary łącznej Sąd Rejonowy błędnie, a co najmniej przedwcześnie uznał, że przepisy obowiązujące przed dniem 1 lipca 2015 roku nie są dla skazanego względniejsze. Sąd Rejonowy, jak wskazują pisemne motywy wyroku, dokonał analizy stanów prawnych, ale analiza ta jawi się jako szczytkowa i powierzchowna, a na dodatek nieprawidłowa. Nie można było zatem uznać, że sąd ten przeprowadził rzeczywisty test względności zmieniających się wielokrotnie ustaw. Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, iż gdyby stosować przepisy obowiązujące przed dniem 1 lipca 2015 roku, to mielibyśmy do czynienia z czterema zbiegami realnymi, jednakże wątpliwości budzi analiza prawna w zakresie poszczególnych zbiegów oraz wnioski końcowe tego rozumowania.

Jeśli idzie o zbieg pierwszy (czyny, za które skazano A. H. w sprawach o sygnaturach akt: III K 298/03 i III K 14/03), to tylko jedna z kar była orzeczona z warunkowym zawieszeniem wykonania, nie zaś obie, jak wskazał to sąd I instancji. Rację ma jednak Sąd Rejonowy, iż kary pozbawienia wolności wymierzone tymi wyrokami nie mogłyby zostać połączone z uwagi na upływ okresu próby i kolejnych 6 miesięcy w sprawie o sygnaturze akt III K 14/03 i brak możliwości orzeczenia kary łącznej pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (z uwagi chociażby na wysokość kary orzeczonej w sprawie o sygnaturze akt III K 298/03).

Jeśli idzie o zbieg drugi (czyny, za które skazano A. H. w sprawach o sygnaturach akt: III K 1241/05, III K 1381/08, III K 97/08, II K 1287/12 i IX K 577/11), to sytuacja jest o wiele bardziej złożona, niż wskazuje to sąd I instancji. W zbiegu tym pozostają bowiem przestępstwa, za które orzeczono zarówno kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, jak i kary pozbawienia wolności, które w tej chwili są karami bezwzględными, a dodatkowo karę pozbawienia wolności, która następnie zamieniona została na karę aresztu. Co do dwóch kar z warunkowym zawieszeniem ich wykonania (w sprawach III K 1381/08 oraz II K 1287/12) orzeczono już uprzednio karę łączną pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (wyrok łączny w sprawie o sygnaturze akt II K 23/14). Do połączenia nadawałyby się zatem kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania (w sprawach III K 1381/08 oraz II K 1287/12) oraz bez takiego dobrodziejstwa (w sprawach III K 1241/05 i IX K 577/11). Nie ma przy tym wątpliwości, że byłyby podstawy do orzeczenia nowej kary łącznej z uwagi na to, że doszło do istotnej zmiany stanu faktycznego w stosunku do tego istniejącego w chwili wydawania wyroku łącznego przez Sąd Rejonowy w Zabrze w sprawie II K 23/14, w której to dacie skazanie w sprawie IX K 577/11 nie było prawomocne i w konsekwencji kara orzeczona tym wyrokiem nie mogła stanowić podstawy orzeczenia kary łącznej. Wydaje się nie być także wątpliwości, biorąc pod uwagę głównie daty czynów, za które A. H. został skazany w sprawach: III K 1241/05, III K 1381/08, II K 1287/12 i IX K 577/11 oraz charakter tych czynów, iż nie zostałyby wobec niego orzeczona kara łączna pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, czy to z uwagi na wysokość kary łącznej, czy chociażby względy prewencji indywidualnej. Oznacza to, że gdyby łączyć kary pozbawienia wolności orzeczone tymi czterema wyrokami, to zachodziłaby konieczność orzeczenia kary łącznej pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

Rzecz jednak w tym, że wszystkie czyny objęte tym zbiegiem realnym zostały popełnione przed dniem 8 czerwca 2010 roku, a więc dniem istotnej zmiany wykładni przepisów dotyczących wyroku łącznego. Przypomnieć należy, że zgodnie z art. 89 § 1 kk w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 lipca 2015 roku, w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania sąd może w wyroku łącznym warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69 kk. Przepis ten pozwalał na łączenie kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania i bez warunkowego zawieszenia oraz orzeczenie kary łącznej pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, ale dopiero od dnia 8 czerwca 2010 roku, kiedy to wszedł w życie art. 89 § 1a kk, zgodnie z którym w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania sąd może w wyroku łącznym orzec karę łączną pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Do tego dnia przepis art. 89 § 1 kk był interpretowany w ten sposób, że w razie gdy w zbiegu realnym pozostawały kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania i bez takiego dobrodziejstwa łączenie tych kar możliwe było jedynie w sytuacji, gdy zachodziły przesłanki do warunkowego zawieszenia kary łącznej, a w przeciwnym razie postępowanie w przedmiocie wyroku łącznego należało umorzyć uznając, że nie zachodzą przesłanki do wydania takiego wyroku. Takie stanowisko Sądu Najwyższego, choć krytykowane przez część doktryny,

było niezmiennie prezentowane w licznych orzeczeniach. Wobec tego, zgodnie z utrwalonym już orzecznictwem należy przyjąć, że wraz z wprowadzeniem art. 89 § 1a kk nastąpiła istotna zmiana normatywna, która zmieniła sposób spojrzenia na reguły warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej. Jak podnosi się w orzecznictwie, instytucja wyroku łącznego służy realizacji norm prawa karnego materialnego regulujących kwestie związane z orzekaniem kary łącznej, a więc normy zawarte w przepisach dotyczących orzekania kary łącznej, obok procesowego, mają także charakter materialnoprawny i należy stosować do nich również reguły intertemporalne zawarte w art. 4 § 1 kk. Oznacza to, że w odniesieniu do przestępstw popełnionych przed dniem 8 czerwca 2010 roku w zakresie zasad wymiaru kary łącznej w wyroku łącznym należy stosować dotychczasową wykładnię art. 89 § 1 kk (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15 marca 2012 roku w sprawie o sygnaturze akt II AKa 29/12, LEX 1129758, Biul. SAKa 2012/1/4, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2012 roku w sprawie o sygnaturze akt IV KK 238/11, LEX 1163357, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2011 roku w sprawie o sygnaturze akt III KK 297/11, LEX 1055031, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2011 roku w sprawie o sygnaturze akt IV KK 171/11, LEX 1044052, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2011 roku w sprawie o sygnaturze akt V KK 272/11, LEX 1044078).

Analiza ta prowadzi do wniosku, że gdyby stosować przepisy obowiązujące do dnia 7 czerwca 2010 roku, to do połączenia nadawałyby się w tym zbiegu jedynie kary pozbawienia wolności orzeczone w sprawach III K 1241/05 i IX K 577/11, a więc kary bezwzględne, chyba że sąd I instancji doszedłby do przekonania, że możliwe jest połączenie zarówno tych kar, jak i kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania orzeczonych w sprawach III K 1381/08 i II K 1287/12 i orzeczenie kary łącznej pozbawienia wolności z dobrodziejstwem warunkowego zawieszenia jej wykonania. Uproszczeniem jest zatem teza sądu I instancji, że w zbiegu tym można by orzec wobec skazanego jedną karę łączną pozbawienia wolności od 1 roku i 6 miesięcy do 5 lat i 4 miesięcy. Dodać należy, iż tak ustalona przez Sąd Rejonowy górna granica kary łącznej, w żadnej mierze nie uzasadniona, nie wynika z wysokości kar jednostkowych branych pod uwagę przy tym zbiegu. Zdaje się zatem, że korzystniejsze dla skazanego byłoby stosowanie przepisów Kodeksu karnego obowiązujących przed dniem 1 lipca 2015 roku, a nawet tych obowiązujących do dnia 7 czerwca 2010 roku i łączenie jedynie bezwzględnych kar pozbawienia wolności. W tej sytuacji granice kary łącznej byłyby zupełnie inne.

Jeśli idzie o trzeci i czwarty zbieg realny, to granice możliwej do orzeczenia kary łącznej zostały przez Sąd Rejonowy ustalone prawidłowo.

Wątpliwości Sądu Okręgowego wiążą się zatem ze sposobem, w jaki Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, iż przepisy uprzednio obowiązujące byłyby dla skazanego mniej korzystne. Ma to związek z abstrakcyjnym wyznaczeniem granic kar łącznych, które mogły by być wobec skazanego orzeczone (uczyniono to zresztą globalnie, sumując dolne i górne granice kar łącznych możliwych do orzeczenia w oparciu o przepisy obowiązujące przed dniem 1 lipca 2015 roku), a także brakiem rozważenia nakreślonej wyżej kwestii związanej ze zmianą stanu normatywnego z dniem 8 czerwca 2010 roku w związku z wprowadzeniem regulacji z art. 89 § 1a kk. Abstrakcyjne wyznaczenie granic kar łącznych możliwych do orzeczenia wg przepisów obowiązujących przed dniem 1 lipca 2015 roku nie pozwala na oszacowanie, czy i jakie konkretnie kary łączne zostałyby wobec skazanego orzeczone i jak wpłynęłyby to na końcowy termin kary, jaką ma łącznie do odbycia skazany. Nie pozwala zatem na porównanie jego sytuacji ukształtowanej w oparciu o przepisy uprzednio obowiązujące oraz tej, jaka zaistniałaby przy zastosowaniu przepisów aktualnych tym bardziej, że nie wzięto pod uwagę faktu, że dwie kary pozbawienia wolności są nadal karami z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, co ma istotny wpływ na orzekanie kary łącznej.

Uchybieniami Sądu Rejonowego w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 1 oraz związanych z nim dalszych rozstrzygnięć było połączenie kary pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie III K 1162/12, podczas gdy kara ta została odbyta przez skazanego (a stosowano przepisy obowiązujące aktualnie, co kłóci się z treścią art. 85 § 2 kk), a nadto połączenie kary pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie II K 1287/12, która to kara stanowiła element kary łącznej orzeczonej w sprawie II K 23/14. Jeśli Sąd Rejonowy zdecydował się na zastosowanie przepisów obowiązujących od dnia 1 lipca 2015 roku, to winien był połączyć jedynie te kary pozbawienia wolności, które podlegały wykonaniu na czas wyrokowania w I instancji, a więc: bezwzględne jednostkowe kary pozbawienia wolności w sprawach o sygnaturach akt: III K 345/10, III K 1141/11, bezwzględne łączne kary pozbawienia wolności w sprawach:

IX K 150/13 oraz II K 386/15 oraz łączną karę pozbawienia wolności orzeczoną z warunkowym zawieszeniem jej wykonania w sprawie II K 23/14. Nieuprawnionym było zatem, wobec treści art. 85 § 2 kk i 86 § 4 kk, łączenie jednostkowej kary pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie II K 1287/12. Oceniając tę kwestię trzeba mieć na względzie, że łącząc kary pozbawienia wolności w sprawach: III K 1241/05 i II K 1287/12 Sąd Rejonowy w Zabrzu na nowo orzekł okres próby, nie zaliczając przecież na jego poczet okresu próby, który już upłynął w sprawach jednostkowych. Wyrok łączny Sądu Rejonowego w Zabrzu uprawomocnił się w dniu 31 maja 2014 roku, a zatem okres próby i kolejnych 6 miesięcy nie upłynął, co oznacza, że kara łączna pozbawienia wolności orzeczona z warunkowym zawieszeniem jej wykonania podlegała łączeniu. To, że upłynął już okres próby i kolejnych 6 miesięcy z wyroku jednostkowego nie dawało sądowi I instancji uprawnienia do łączenia kar jednostkowych wbrew dyspozycji powołanych przepisów. Konieczność łączenia kary łącznej pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania winna natomiast stanowić podstawę gruntownych rozważań, co do tego jaki stan prawny stosować. Jeśli bowiem stosować stan prawny sprzed 1 lipca 2015 roku, to łączeniu podlegały kary jednostkowe, a zatem to w odniesieniu do nich należało oceniać wpływ okresu próby i kolejnych 6 miesięcy, wykluczający łączenie takiej kary.

Z podanych powodów zaskarżony wyrok nie mógł się ostać. Wobec treści art. 454 § 1 kpk, zakresu uchybień oraz konieczności dokonania pełnej analizy sytuacji prawnej skazanego oraz istotnych wskazań przemawiających za tym, że zastosowanie starego stanu prawnego byłoby dla skazanego korzystniejsze, nie była możliwa korekta zaskarżonego wyroku. Reguła *ne peius* stosowana także w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego sprzeciwia się orzeczeniu wobec skazanego kary łącznej, gdy w pierwszej instancji umorzono postępowanie (tak w zaskarżonym wyroku – punkt 4 rozstrzygnięcia). Jak wskazuje Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 10 stycznia 2008 roku, II AKa 546/07, jeśli [...] sąd właściwy umorzył w określonym zakresie postępowanie, mimo prawnie istniejących warunków orzeczenia kary łącznej, uchybienie to wobec wynikającej z przepisu art. 454 § 1 kpk zasady *ne peius* nie może być konwalidowane w postępowaniu odwoławczym.

Z tych to powodów sąd odwoławczy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę skazanego A. H. o wydanie wyroku łącznego, w zakresie nie umorzonym, przekazał do ponownego rozpoznania sądowi I instancji. Sąd Rejonowy ponownie rozpoznając sprawę zobowiązany zostaje zatem do przeprowadzenia pełnego postępowania, to jest w pierwszej kolejności do ustalenia stanu faktycznego na nowo na dzień wyrokowania (np. z uwzględnieniem, że kara w sprawie III K 1141/11 zostanie już wykonana), a następnie dokonania pełnej i konkretnej, a nie jedynie abstrakcyjnej oceny, który stan prawny jest względniejszy dla skazanego. Sąd ten ma za zadanie dokonać kompletnej analizy, jakie kary łączne zostałyby wobec skazanego orzeczone w oparciu o stany prawne obowiązujące: do dnia 7 czerwca 2010 roku, od dnia 8 czerwca 2010 roku do dnia 30 czerwca 2015 roku i od dnia 1 lipca 2015 roku. Przy analizie tej będzie miał na względzie nie tylko granice kar łącznych, ale także wyżej nakreślone zapatrywania prawne, a dalej: związek przedmiotowy i podmiotowy czynów wchodzących w skład danego zbiegu realnego, ewentualnie czynów za które wymierzono kary podlegające łączeniu w oparciu o przepisy nowe, nadto sylwetkę skazanego, historię jego karalności i wpływu wydawanych wyroków na postępowanie skazanego oraz opinię penitencjarną (najlepiej aktualną). Następnie sąd ten rozważy, która z tych sytuacji byłaby dla skazanego najkorzystniejsza, a więc, w którym wypadku skazany miałby do odbycia najkrótszy okres łączny kary pozbawienia wolności.

Wobec uchylenia wyroku, ustosunkowanie się do zarzutów apelacji obrońcy było przedwczesne.